

ספטמבר 2014 - גליון מס 4

אם אינך רואה מייל זה **לחץ פה**

שלום לך,

גיליון רביעי זה של **"חדשות פרוייקט קיימות עירונית"** יוצא ערב ראש השנה ובו אנו גם מסמכים שנה ראשונה של פעילות. הפרוייקט, הנערך במכון ירושלים לחקר ישראל, עובר לשלב השני ובגיליון זה נספר על ההתפתחויות האחרונות: המשך **גיבוש חזון ועקרונות לעיר ישראלית מקיימת**, מפגשים עם גופים כגון **המשרד להגנת הסביבה** לשם יצירת שיתופי פעולה וחיפוש אחר רשויות מתאימות לעריכת **"מעבדות מקומיות"** לבחינת קיימות עירונית. עוד בגיליון- **שיחה עם יעל פרג**, אשר הובילה את תחום האנרגיה בשלב א' ופתחה לנו צוהר לעולם השינוי החברתי באמצעות מודל של "שחקני אמצע", **ראיון עם אסף רז מפרויקט "כלכלה מקומית מקיימת"**, חבר הועדה המלווה של הפרוייקט; ולקינוח, מעט **רעיונות מרעננים מהארץ ומהעולם בתחום של עיצוב לקיימות**. מידע נוסף ניתן למצוא **באתר** שלנו. נשמח למעורבותך ולהערותיך בכל עת.

ברכת שנה טובה ומקימת,

תמי גבריאלי- מנהלת הפרוייקט, גלית רז-דרור- רכזת הפרוייקט, אורית נבו- אחראית אסטרטגיה תקשורתית, אראלה גן- רפרנטית הפצה ורשתות חברתיות.

ההנעשה בפנים- תהליך העבודה

חזון לעיר מקיימת, הצגת הפרוייקט בפני המשרד להגנה"ס

בהמשך **לפגשת ניסוח החזון והעקרונות** אשר התקיימה ביולי, עליה סיפרנו בגיליון הקודם, אנו שמחים להציג את החזון המנוסח של הפרוייקט לעיר מקיימת:

עיר מקיימת מאפשרת חיים באושר וקיום בכבוד לכל, בתוכה ומחוצה לה. היא משתמשת בתבונה ובהוגנות בתשתיות ובמשאבים החומריים, הטבעיים, האנושיים והחברתיים שלה, תוך לקיחת אחריות על חלקה בניהול מערכות אקולוגיות גלובליות, ומתוך אחריות למורשתה הפיזית והתרבותית ולדורות הבאים.

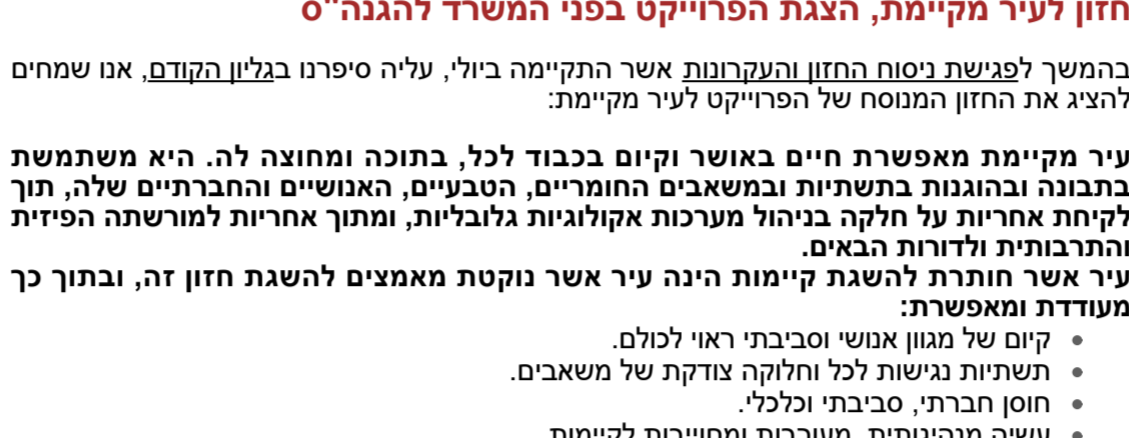
עיר אשר חותרת להשגת קיימות הינה עיר אשר נוקטת מאמצים להשגת חזון זה, ובתוך כך מעודדת ומאפשרת:

- קיום של מגוון אנשי וסביבתי ראוי לכולם.
- תשתיות נגישות לכל וחלוקה צודקת של משאבים.
- חוסן חברתי, סביבתי וכלכלי.
- עשייה מנהיגותית, מעורבות ומחויבות לקיימות.
- השתתפות ושיתופי פעולה בין תושביה וכלל בעלי העניין, ממשליים, עסקיים ואזרחיים.
- צריכה אחראית ומקיימת.
- מבחור תלופות ואפשרויות בחירה.
- תרבות של אמון, כבוד הדדי, יצירה, צמיחה וחדשנות. תמיכה הדדית ושיתוף.
- התפתחות קהילות, חבורות, קישויות ורשתות חברתיות.
- הדמנויות שוות בחינוך, תעסוקה, שירותים ופנאי.

חזון זה מנחה אותנו ביציאת הפרוייקט לשטח. בימים אלו אנו עמלים על יצירת "מעבדות מקומיות" בערים שונות, לבחינת ההיתכנות של קיימות עירונית לתפיסת הפרוייקט. במעבדות נבקש לבחון את היישומיות של החזון והעקרונות שניסחנו, בטרם נגזור מהם המלצות למדיניות לחיזוק הקיימות העירונית בישראל. עוד על המעבדות נספר בגיליון הבא.

ובמקביל, חלק מהתפיסה שלנו שקיימות עירונית צריכה להיעשות תוך שיתופי פעולה רבים ככל האפשר בין המגזרים השונים, אנו מייצרים לאורך כל הפרוייקט קשרים וחיבורים עם שותפים אפשריים מן המגזר העסקי, מרשויות מקומיות, מן החברה האזרחית, ממשרדי ממשלה ומהאקדמיה. ביולי החזנו על-ידי יורם הורוביץ, סמנכ"ל המשרד להגנה"ס, להציג את הפרוייקט בפני נציגי המשרד, נציגי רשויות שונות ומנהלי היחידות הסביבתיות ברשויות המקומיות. על-מנת לבחון ממשקים אפשריים

לישיתופי פעולה, לאחר ההצגה התקיים דיון על חשיבותם של שינויי התנהגות כמרכיב מרכזי בחבולה לקיימות עירונית ועל הדרכים הנונות לפעול. בהמשך להצגה נוצרו מספר חיבורים עם נציגי ערים שונות במטרה לקדם את השלב המעשי של הפרוייקט יחדיו. גם על כך נספר בפירוט רב יותר בגיליון הבא.

פוקוס על...

יעל פרג- שינוי מן האמצע החוצה בתחום האנרגיה

ד"ר יעל פרג כהן-מינץ ריזנה בשלב הראשון של הפרוייקט את תחום האנרגיה וכתבה את חוות הדעת **"שינוי מן האמצע-החוצה בתחום האנרגיה לקידום קיימות עירונית"** שבחנה דרכים להפחתת הביקושים לחשמל ולהגברת ייצור חשמל וחום באופן מקיים במגזר העירוני.

יעל מספרת על השנים בהן בילתה באנגליה במסגרת הפוסט-דוקטורט שלה: "שם העיסוק במדיניות סביבתית מתקדם הרבה יותר....אחת המסקנות שלי מהמחקר הייתה שקשה מאוד לעבוד עם מיליוני אזרחים ומשקי בית ולהיעזר אותם לחסכון באנרגיה, ולכן התחלתי לבחון רמה שמאגדת אנשים, כמו למשל-קהילות מקומיות והתארגנויות חברתיות שונות, אשר מבנות את הסביבה החברתית בה אנשים מקבלים החלטות. נושא הפעילות הפרו-סביבתית בקהילות המקומיות באנגליה מאוד מפותח. ניתן למצוא שם סוגים שונים של התאגדויות מקומיות, שבבסיסן משהו שמאחד אנשים שגרים באזור מסוים. ישנן אלפי התארגנויות כאלו, ובמחוז אוקספורד הן רבות במיוחד. אחד הדברים שמאוד בלטו במחקרים שלנו היא שיש המון פעילויות להפחתת פליטות וחסכון בחשמל שהממשלה, או ספק האנרגיה, כלל אינם מעורבים בהן. אם רוצים להשפיע על התנהגות של אנשים צריך להתייחס ולפעול ברמה הזו. כאן אנו מגיעים לגורם שאני מוצאת ממשעותי ביותר – שחקני אמצע- המהווים סוכני שינוי ומספקים מסגרות תומכות. שחקני האמצע הם לא הממשלה, לא הרגולטור, לא ספק האנרגיה וגם לא הצרכן הסופי. אלא שחקנים שמשפיעים ומעצבים את האופן בו אנרגיה מיוצרת או נצרכת. פעמים רבות הם יכולים להעצים שחקנים ולהביא אותם לפעולה, לתוך בון שחקנים, ולקשר בצורה יותר משמעותית בין השחקנים שפעולים "למטה" (grassroots), לשחקנים שפעולים "למעלה" (רשויות), לפרספקטיבה הניתוחית הזו, שאני מפתחת עם קולגה באוקספורד, אני קוראת גישת "האמצע החוצה" (Middle-out). (הרחבה על גישת "מהאמצע החוצה" ניתן למצוא כאן). במסגרת חוות הדעת שכתבתי לקיימות עירונית" עשיתי בה שימוש "להמשך קריאה

פוקוס על...

יעל פרג- שינוי מן האמצע החוצה בתחום האנרגיה

ד"ר יעל פרג כהן-מינץ ריזנה בשלב הראשון של הפרוייקט את תחום האנרגיה וכתבה את חוות הדעת **"שינוי מן האמצע-החוצה בתחום האנרגיה לקידום קיימות עירונית"** שבחנה דרכים להפחתת הביקושים לחשמל ולהגברת ייצור חשמל וחום באופן מקיים במגזר העירוני.

יעל מספרת על השנים בהן בילתה באנגליה במסגרת הפוסט-דוקטורט שלה: "שם העיסוק במדיניות סביבתית מתקדם הרבה יותר....אחת המסקנות שלי מהמחקר הייתה שקשה מאוד לעבוד עם מיליוני אזרחים ומשקי בית ולהיעזר אותם לחסכון באנרגיה, ולכן התחלתי לבחון רמה שמאגדת אנשים, כמו למשל-קהילות מקומיות והתארגנויות חברתיות שונות, אשר מבנות את הסביבה החברתית בה אנשים מקבלים החלטות. נושא הפעילות הפרו-סביבתית בקהילות המקומיות באנגליה מאוד מפותח. ניתן למצוא שם סוגים שונים של התאגדויות מקומיות, שבבסיסן משהו שמאחד אנשים שגרים באזור מסוים. ישנן אלפי התארגנויות כאלו, ובמחוז אוקספורד הן רבות במיוחד. אחד הדברים שמאוד בלטו במחקרים שלנו היא שיש המון פעילויות להפחתת פליטות וחסכון בחשמל שהממשלה, או ספק האנרגיה, כלל אינם מעורבים בהן. אם רוצים להשפיע על התנהגות של אנשים צריך להתייחס ולפעול ברמה הזו. כאן אנו מגיעים לגורם שאני מוצאת ממשעותי ביותר – שחקני אמצע- המהווים סוכני שינוי ומספקים מסגרות תומכות. שחקני האמצע הם לא הממשלה, לא הרגולטור, לא ספק האנרגיה וגם לא הצרכן הסופי. אלא שחקנים שמשפיעים ומעצבים את האופן בו אנרגיה מיוצרת או נצרכת. פעמים רבות הם יכולים להעצים שחקנים ולהביא אותם לפעולה, לתוך בון שחקנים, ולקשר בצורה יותר משמעותית בין השחקנים שפעולים "למטה" (grassroots), לשחקנים שפעולים "למעלה" (רשויות), לפרספקטיבה הניתוחית הזו, שאני מפתחת עם קולגה באוקספורד, אני קוראת גישת "האמצע החוצה" (Middle-out). (הרחבה על גישת "מהאמצע החוצה" ניתן למצוא כאן). במסגרת חוות הדעת שכתבתי לקיימות עירונית" עשיתי בה שימוש "להמשך קריאה

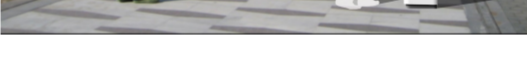
מהארץ ומהעולם-

עיצוב לקיימות

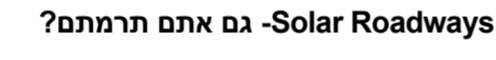
בהמשך **לראיון עם מיכל איתן**, ראש החוג לתואר שני בעיצוב תעשייתי בבצלאל, שהתפרסם בניוזטר קודם, חברנו להביא לפנים שתי דוגמאות של עיצוב תעשייתי לקידום קיימות, אחת מהארץ והשנייה מהעולם:

Solar Roadways - גם אתם תרמתם?

Air Drop

Solar Roadways - גם אתם תרמתם?

Air Drop

ג'ולי וסקוט, זוג מהנדסים מאידיהו, עמלים כבר שנים על פיתוח כבישים סולאריים. אחרי שקיבלו מספר מענקי מחקר הם פנו למימון המונים (Crowd Funding). באמצעות מכונן אג'נדה ייצרו את אחד הקמפיינים המוצלחים ביותר בהיסטוריה (מעל \$2,000,000 חודשיים בלבד, מעל 48,000 תומכים). הפאל הסולארי המצופה בזכוכית קשיחה ששימונתה אושרה בבדיקות הנדסיות. מבין התועלות המובטחות: הפחתת התלות באנרגיות מזהמות, בניית משטחים ציבוריים שמחזירים את ההשקעה בהם ומייצרים אנרגיה, נגיעת כפור והצטברות שלגים ויכולת תיקון חלקי כבישים ללא הפרעה לתנועה. למתעניינים, לאור יותר מ-18,000 מיילים של שאלות שקיבל זוג המהנדסים מעמיתיהם, הם יצרו **דף שאלות ותשובות מעמיק** למדי.

ונמה ישראלים תרמו? באילו סכומים? הנה מה שעזר! אמרה במויחד לינוולטר קיימות עירונית: "אני יודעת בדיוק כמה ישראלים תרמו, אבל אני בהחלט רואה רבים ככל שאנחנו מוציאים לפועל את החלטות מהקמפיין כאנשים המספקים יהיו יותר ברורים. אנוחנו מאוד גאים בתמיכה שאנחנו מקבלים מארצכם הנחרת".

למדי.

מדרים על קיימות עירונית

אסף רז*

אחד הנציגים שניסיונם המקצועי הנו רלוונטי ביותר לפרויקט הנו אסף רז, רכז אקדמי בתוכנית "כלכלה מקומית מקיימת" (כמ"מ) בשתי"ל. תוכנית כמ"מ נוסדה לפני מספר שנים ויש לה מספר מאפיינים משותפים עם פרויקט "קיימות עירונית"- החל מהשילוב בין פיתוח רעיוני ליישום בשטח, דרך חיבור עולמות תוכן משלימים וכלה בחיפוש אחר פתרון יצירתי ופורץ דרך בתחומים בהם קיימת מהז זמן התמודדות שאינה מצליחה לפרוץ קדימה.

תוכנית כלכלה מקומית מקיימת היא תוכנית בינלאומית הפועלת במימון תכנית המענקים ENPI CBCMed של האו"ם מאירופה, ומהווה פלטפורמה אזורית ובינלאומית, המבוססת על רשת ארגונים יומיים, רשויות, חוקרים ומוסדות, המקדמים את גישת הפיתוח האזורית האלטרנטיבית להבטחת רווחתם של תושבי האזור והדורות הבאים. התוכנית פועלת בשותפות עם ארגונים ממשלתיים, אזרחיים ואקדמיים באיטליה, פורטוגל והרשות הפלסטינית, ובשאלא היא מתמקדת באזור הגלב. הפרויקט פועל בשלוש דרכים: פיתוח והפצת ידע המתהווה כתהליכי למידה משותפים; ליווי מיזמים ויוזמות מחוללות שינוי ובניית יכולות; וקידום מדיניות תומכת כמ"מ.

לדברי אסף השאלה הראשונה שפרויקט כמ"מ שאל את עצמו הייתה "כיצד לסתום את הדליפות?" לכאורה מזדמנים לנגב משאבים רבים, אולם לא ברור מה תרומתם של משאבים אלו למקום ולאיתנה ורוחת החיים של התושבים. התוכנית שאבה השראה מהגישה שפותחה על ידי ארגון The new economic foundation והצביעה על דליפת המשאבים מהאזור כאחת הסוגיות המרכזיות לפיתוח כלכלי מקומי. סיוור משותף שאורגן על ידי מרכז השל ושיתול הביא למידה נוספת של הגישה ובתמרון ביחד עם שותפים רבים נוספים, לפיתוח והתאמה שלה כגישה חלופית לפיתוח **בנגב** ואסטרטגיה לשוני חברתי". **להמשך קריאה**

* **אסף רז** – רכז אקדמי, תוכנית כלכלה מקומית מקיימת, שתיל דרום. בעבר רכז פרויקט סביבה וקהילה בשיתיל דרום, במסגרתו הוביל פעילות של הכשרת מנהיגות סביבתית בדרום. תוכנית לפיתוח מיזמים סביבתיים – חברתיים, והיה שותף להמלכים של גיבוש סדר יום סביבתי מקומי בשיבוים שונים בבנג. בעל תואר שני באקולוגיה ומימון לחקר המדבר, אוניברסיטת בן גוריון.

חברי הועדה המלווה הציברית של פרויקט קיימות עירונית.